

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Drei Vorlesungen in Rom - Cod. Ettenheim-Münster 196

Lugo, Juan

[S.l.], 1632-1633

Disputatio II.

[urn:nbn:de:bsz:31-116360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116360)

aliqua peccata illi virtuti opponuntur. sic differunt quae sua iustitiam com-
munitatem detractio, furtum, & rapina. sic etiam religio non differunt quae
blasphemia, vel negatio orationis debita etc. eodem modo differunt irreuerentia qua
fit per violationem legis, & quae fit per contumeliam indecentem rei sacrae.

28.

DISPUTATIO II

De Malitia extrinseca quam unus actus participat ab alio.

Antequam dicamus de malitia intrinseca quam actus malus habet a seipso dice-
mus de malitia extrinseca quae uni actui communicatur ab alio quo oritur.
coheret enim quae contrariarum est eadem ratio, si poterimus non explicare obiter bonitatem
moralem quae eodem modo potest communicari actui imperato ab actu imperante.

SECTIO I.

Quomodo actus imperatus recipiat bonitatem vel malitiam ab imperante.

Sermo est de actu imperato interno de quo est difficilior difficultas quam
suggestionem est ex toto est verissima sententia Theologorum actum per se ex-
ternam imperatum a voluntate non addere bonitatem vel malitiam, nec meri-
tum aut demeritum, supra bonitatem est meritum, vel supra malitiam est de-
meritum actus interni; nam qui efficaciter vult dare, thesaurum est quando
magis manum in crumenam non valet pecuniam perinde est per se loquendo
ad attinet ad bonitatem est meritum ac si eam detinet, est contra qui proxi-
mum in alium est ex errore illum non occidit perinde est in ordine ad culpam
de si verum occidit. dixi per se loquendo, quia contingit per accidens per
sententiam ut eadem generandi dicitur in actu interno, vel maioris intensio-
nis per quam vel per maiorem difficultatem, quae tunc sentitur, ut magis
meritorius actus interni. coheret enim pariter per ipsam positionem vel ablati-
onem actus externi non augetur nec minuitur bonitas vel malitia. quam-
vis ergo actus extrinsecus sit bonus vel malus est peccatum, non tamen habet
sanc bonitatem vel malitiam, sed denominatur bonus vel malus ab eadem
interio bonitate vel malitia qua inmediate est in actu interno. res est
de se supposito actu interno est voluntate suo efficaci actus externus neces-
sario procedit sine novo exercitio libertatis. eodem est modo dicitur per
exterioris est multo magis quam bruta. & sicut ex eo quod equus moveatur,
quando

quando ego volo, & augetur meum meritum vel demeritum, ita negones
de mouetur pes vel manus, tam naufragio. E. vng. motus quam alter sup-
posita mea voluntate. videatur Suarez late hoc probari tom. 3. de gradib.
12. cap. 6. Salas 1. tom. tract. 6. disp. 6. c. 2. ad. 7.

Ex hoc principio oritur difficultas proens, nam sicut actus
exterior comparatur in ordine ad infernum a quo oritur, ita videtur se habere
ad actus voluntatis imperati, ab alio actu voluntatis a quo accipit boni-
tatem vel malitiam extrinsecam. Et sicut actus exterior non habet aliam bonita-
tem vel malitiam præter eam quam habet actus interior, ita actus imperatus,
non debet habere aliam bonitatem aut malitiam præter eam quam habet
actus imperans, nam sicut posito actui interno sequitur necessario actus
exterior, ita posito imperio efficiendi quo volo a. elucere actum misericordiae
non nisi sequi actus misericordiae. Et sequitur actus nona libertate, & per conse-
quens actus nona bonitate. Consequens a. videtur absurdum, quia sequitur
in eo qui ex timore inferni vult iudiciari, & ad hunc finem vult habere
omnino actum contritionis, tunc inquam, contritionem imperatam ab illo
actu priori non haberet propriam bonitatem intrinsecam, sed solum eam
bonitatem extrinsecam actus imperantis qui isum erat ex timore inferni,
& per consequens illam contritionem non est sufficientem dispositionem
ad iudiciationem, sicut nec dolor ex metu inferni sufficit extra finem.

Pa sententia docet actum imperatum nullam
accipere bonitatem nisi malitiam ab actu imperante, sed actum imperatum
habere propriam libertatem & moralitatem omnino determinatam ab imperante,
quandocumque voluntas ex cetero non videtur imperat actum dilectionis
qui non aliter concurrens actus poenitentiae ad actum dilectionis nisi impel-
lendo affectum ut applicet motum ad actum dilectionis existens quidem
quibus motus applicatis adhuc est in potestate voluntatis elucere vel
non elucere dilectionem Dei, quare si eluciatur habet in se libertatem
& moralitatem diuersam a moralitate actus poenitentiae. ita videtur sentire
P. Vasq. disp. 5. j. cap. 8. d. disp. 53. cap. 3. 22. d. disp. 73. cap. 30. contra
quem agit P. Suarez dicto lib. 12. de gratia. cap. 11. num. 10. probans ex cetero
Theologorum esse unam virtutem imperare ad suum finem actus aliarum
virtutum.

Ad hanc sententiam non parum accedunt alij qui dicunt ac-
tum imperij non potest esse absolutum & sufficientem respectu exterioris actus volun-
tatis, sed solum per modum simplicis complacentiae seu quasi inclinantis
& hortantis voluntatem ad alium actum, relinquendo tamen ipsi ordinem
indifferentiam, sicut Angeli etiam imperat seruo in seruis libere obedire,
quare posito imperio non debet sequi actus imperatus.

Hanc sententiam difficultas est, quia utraq. admittit solum
satis

tale imperium que habente potest regi actus imperato, sed quidem licet potest
 illi in imperio sui respectu servari, Dicitur et solum vult obligare quan-
 tum sit, non potest a necessitate servari sed precepto vel minus potest, ad
 voluntas respectu servari hoc magis dominium ac edocet ubi imperat non
 potest obedire. alioquin semper esset sequentur, potest aliquem habere, propositum
 implere, oia precepta Dei, et stante ac perseverante hoc proposito et occurrente
 occasione, servandi aliquid preceptum, potest, inquam, illud ommittere. *Philos. g. a.*
 illud propositum est quoddam imperium implicitum eorum actuum, qui neces-
 sary proxime ad servanda precepta, sed stante, imperio potest non potest actus impe-
 ratum per se, et stante, et perseverante illo proposito, potest violari aliquid preceptum.
 Consequens, a. est satis absurdum et contra mentem Tridentinis de ss. cap. 4.
 ubi notum attributionis verum dicitur esse talem ut omni voluntate imperandi ex-
 cludat et stante illo proposito vult non potest sequi observandi eorum unum precepti
 occurrentis, alioquin illud propositum excludit omni voluntatem prelatam,
 quod est potest a re, cum illa.

Ideo etiam dicitur actum voluntatis imperatum, etiam si ex
 propositione imperantis necessario sequatur, adhuc habere suam propriam
 libertatem distinctam a libertate imperantis, et per consequens distinctam
 moralitatem, bonitatem, et meritum. cuius ratio accipit hanc. *dicto cap. 11.*
num. 11. ubi licet neget de facto imperari actus voluntati hoc deo determinate,
 ut necesse sit ex vi imperii poni actum imperatum eo instanti, dicitur tamen casu
 quo imperaretur concedendam esse libertatem et meritum distinctum in actu
 imperato, quia quando voluntas se libere determinavit ad actum imperante a
 preterito connexionem necessariam inter ipsum et actum imperatum, et ipso se
 determinavit simul ad actum imperatum, qui volens est necessarius ex suppo-
 sitione libera et non aliter voluta quam ut habente, connexionem cum ipso actu
 imperato.

Hec doctrina semper mihi visa est difficillima, non video
 s. quo modo potest coherere, cum doctrina eorum supra tradita, et quam sequitur
 idem Suarez de actibus externis, qui non addunt novam libertatem aut bonita-
 tem supra actum internum, quia eadem progressio videtur urgere in actu in-
 terno imperato, si quidem voluntas etiam amplectitur uno impetu actum
 internum, non visa connexionem necessariam quam hoc cum actu externo, et actus
 externus solum est necessarius ex suppositione libere voluta, et non negatur
 actui externo nova bonitas et distincta libertas, quia positio actu interno, non potest
 non subire externum, quare solum est liber in causa. eodem a. modo hoc se oia
 actus imperato, qui positio imperante non potest non esse. et eodem modo non erit liber
 in se, sed solum in causa, scilicet in positione actus, et efficaciter imperantis.

Dicitur dicitur esse quod actus potest externa de se esse in se, et li-
 bertatis et moralitatis immemorata, quia non oritur a voluntate libera immemorata,
 ab vero

at vero actus voluntatis & capax libertatis, quia & actus essentia a potestate libera,
 & ideo fit esse immediatum libertatis, & denominari immediate liber
 ab indifferentia quam voluntas habet in actu primo. Sed contra, quia si actus
 de se sit capax libertatis non sufficit ut hic & nunc sit liber, nam licet di-
 lectio Dei quam homo beatus fit de se capax libertatis iuxta eorum sententiam,
 in parte tamen est libera, quia defuit illi conditio requisita scilicet indifferen-
 tia principij. Et licet actus misericordia imperatoris sit de se capax libertatis
 non ideo erit memorate liber hic & nunc deficiente conditioe necessaria
 ad libertatem immediatam, scilicet indifferentia in principio proximo
 & immediato, nam licet voluntas pro signo priori ante actum imperan-
 tem sit indifferens ad utrumque actum, sed tamen pro signo sequenti quo fit actum
 imperantem pro priori nata ante imperatum non est iam indifferens ad
 habendum vel non habendum imperatum. Et non habet indifferentiam per modum
 principij proximi ad actum imperatum. nec obstat illam esse determi-
 natam ex suppositione libera, quia ad impedendam libertatem immediatam
 in effectu sufficit ea determinatio, ut si quis libere velle & potest videre Deum
 dilectio Dei consecuta ex illa visione, non est sponte & immediate libera in se,
 sed solum in ea scilicet in voluntate videndi Deum, licet tota eius necessitas
 oriatur ex suppositione libere volita. Sed alij in alijs exemplis & manifestum

Ratio a. a priori est, quia licet ante actum imperantem vo-
 luntas sit indifferens ad utrumque actum, illa tamen differentia determinatur
 oio per positionem actus imperantis, ita ut in illo signo intermedio, pro quo
 illam actum imperantem ante imperatum, nulla sit iam indifferentia ad
 ponendum vel non ponendum actum imperatum sed omnia determinat. Et quic-
 quis potest fieri non est liberum noua libertate, sed solum est liberum denominatum
 ab exercitio libertatis iamposito. ponamus ergo. Deus necesse tunc concu-
 tum ad actum imperantem, non debet esse per hunc quod non sequatur actus
 imperatus, quia e. de se potest eadem efficaciam ad quam necessarium debet
 sequi. Et non erit minus laudabilis eorum nec minus gratiabilis quam
 sit secutus finis actus imperatus, sicut contra qui imperat actum dei,
 licet ex defectu concursu sequeretur, non ideo est minus laudabilis & gratiabilis,
 sequens quantum e. de se potest eadem efficaciam & necessario sequeretur
 eorum. Sed potum fundatur in eo quod nihil est ob id laudabile aut vituperabile nisi
 quatenus ad libere determinat ad illud actus a imperato non determinat
 libere solum per suum exercitium, iam e. inuenit potam oio determinatam
 ad illum & finem. Et non est laudabile aut vituperabile pro eo, sed
 solum in ea quatenus actus imperatus in suo exercitio determinatur pota ad
 utrumque actum habendum, quae determinatio nonnulla laudabilitas
 vel vituperabilitas noua aduenit per exercitium finale actus imperati.

Propter haec alij magis consequenter concedunt actum
 imperatum

imperatum nullam habere novam moralitatem, bonitatem vel malitiam
 supra illam quam habet actus imperans, sed solum denominari bonum vel malum
 a bonitate vel malitia actus imperantis. quia sententia licet videatur sequenter
 procedens, est tamen dura et inconuenientia supra insinuatam quae ex ipsa
 sequi videntur, scilicet quando quis ex motu aliquo humano vult confiteri
 ne confessionis ipsam reprehendat et ad hoc se preparat et dolere de peccatis eius;
 tunc, inquam, hunc actum doloris imperatum ex illo motu honoris haberes
 in se aliam moralitatem nisi quae participat ex actu imperante quia cum
 fuerit male venialiter sequitur quod ipse dolere sit male venialiter malitia
 denominata et nullam habet bonitatem intrinsecam, et per consequens si
 est inordinata nec sufficientem dispositionem ad finem, ex quo fit ut qui
 eo fit, accedens ad confessionem facere confessiones sacrilegas, ut hoc tunc
 doloris necessarius ad valorem sacramenti.

Ad obviandum ergo his actibus inconuenientibus probabile
 mihi est de facto raro vel nunquam imperari actum voluntatis, sed deter-
 minari, ut cogatur voluntas ad habendum illum eodem instanti, sed imperari
 cum aliqua temporis latitudine, quam assertionem quadam parte video et
 etiam de mente S. Suarez dicto tom. 3. de grata lib. 12. cap. 11. num. 11.
 addo in casu quo actus voluntatis determinate imperaretur pro hoc eodem
 instanti non haberetur aliam moralitatem praeter eam quam habet denomina-
 tione a moralitate actus imperantis, nisi fortan quoad aliquas circumstantias
 ipsas actus imperans praescriberet, quales est maior intentio, vel extenuatio,
 affectus, et alia similia.

Ex qua doctrina facile potest occurrere rationibus dubitandi, primum
 est, ex una parte imperium de facto, si per modum voluntatis sed per modum
 voluntatis efficacis quae dicat volo elucere actum contritionis, ex altera
 vero parte primum relinquat adhuc voluntatem liberam ad habendum
 vel non habendum actum imperatum, et per consequens actum imperatum
 eius cum indifferentia et bonitate propria determinata a libertate et boni-
 tate actus imperantis. quando et fit contritio nihil praedit in actu
 imo quod cogat ad eam efficiendam, nam actus imperans non cogit ad efficiendam
 contritionem eo instanti, tempore vero sequenti fit voluntas desiderare
 ab imperio quod nunc fit et ita non elucere actum imperatum. Et hoc instanti
 quo fit actus contritionis nihil praedit in actu imo quod determinat ad
 eam nunquam habendam, solum est praedit imperium nunc existens, sed
 imperium nunc existens non determinat ad contritionem nunc habendam,
 ut suppono, nec habendam potest, quod sit potest cessare hoc imperium nunc ex-
 istens et nunc fit contritio oio libere non solum quoad circumstantiam temporis
 sed quoad substantiam, facta fit ut scilicet nec nunc nec potest esse licet imperi-
 um nunc existat. hoc ergo contritio libertatem et bonitatem propriam
 habendam

discretam a libertate & bonitate imperij precedentis, hac fere ratio
vult tam in tractatu de Incarnate, ad conciliandam impeccabilitatem
Chri est meritum ac libertatem ad substantiam mortis cum
scripto deo habebat, quatenus scilicet scriptum non determinabat ad
moriendum nunc quando mortuus est nec etiam scriptum nunc exiens
inferrebat necessario mortem pro tempore sequenti, sed tempore sequen-
ti poterat tolli illud scriptum potestate & impetrante dispensatione ipso
Chri prout ibi latius explicatum est.

¶ Tunc etiam inferitur deo quomodo actus imperatorij particeps
sit etiam bonitatem vel malitiam ex imperante ubi bonitatem vel
malitiam propriam quam sit ex suo obitio. ad hoc est huiusmodi procedat
necessario ab actu imperante, satis est procedere contingenter, scilicet est bonum
vel malum huius actum ex fine extrinseco non valens quam fieri per illum
finem, sicut elemosina externa est bona vel mala quatenus fit per bonum
vel malum finem voluntatis imperantis. cum ergo actus imperatorij etiam con-
tingenter est liber procedens ex actu imperante, sit vero saltem extrinseco
per finem imperantis moventem ad ponendum hunc actum imperandum,
hoc sufficiens ut actus imperatorij sit bonus vel malus per ordinem ad finem actus
imperantis. unde obiter colliges non sufficere ad participandam hanc boni-
tatem vel malitiam extrinsecam esse per se obitio actus boni vel mali nisi sit
simul effectus, nam licet gaudeat de existentia Petri ex fine aliquo malo,
non ideo obitio mali moraliter de nomine ad tuam complacentiam
malum quam terminat, ratio autem est quia est obitio actus mali non sufficiens ut obitio
dicatur esse per magnum finem nisi simul obitio sit effectus illius actus mali &
nec sufficit ut obitio participet malitiam, hoc est. ut tantum participatur
in quantum aliquis respicit finem malum.

Dubitant aliqui an haec bonitas vel malitia quam habet
actus imperatorij ex fine extrinseco sit aliqua intrinseca in actu imperato.
in hoc tamen habet quod de re in principio, iuxta quod dicendum est
eodem modo se habere sicut in actu externo, hinc sicut actus externus secun-
dum se est omnino indifferens ad denominationem boni vel mali iuxta diversitatem
tem voluntatis a qua oritur, ita actus voluntatis imperatorij secundum se est
indifferens ut patet vel non habet illam bonitatem ex fine extrinseco, quia sit
non imperari ab eo actu nec ab obitio, sed per consequens ea bonitas videtur de no-
mine extrinseca, quatenus illa mutata de intrinseca actus imperatorij potuit
ei esse.

Infero 3tio actus voluntatis differre ab actibus externis in eo,
quod ubi non habent finem qui extrinsecum est denominationem ab actu quo im-
perantur, illi vero habent finem intrinsecum quem singuli actus requirunt
sicut obitio proprium, est aliquando etiam non finem extrinsecum

denomi-

denominatur ab actu quo imperantur & in ordine ad quem. habet etiam
 bonitatem vel malitiam extrinsecam. ita loquitur S. Thom. pluribus
 in locis, scilicet in 2da 2da q. 32. art. 1. ad 2um. & q. 85. art. 3. q. 14. 7.
 art. 7. & 3 parte. q. 85. art. 2 ad 1um, & supra q. 14. art. 2 ad 2um,
 in qto ordinum. 14. q. 1. art. 1. quaestio 2. & art. 15. q. 3. art. 1.
 & 2. & 16. q. 3. art. 1. quaestio 2 ad 1um, & alibi saepe, ubi docet pde
 unum actum participare bonitatem ex fine extrinseca obsequi virtutis
 imperantis, se habet ee bonitatem accidentaliter eodem n propriam & sub-
 stantialem, in quo etiam actu accipiendum & q. docet supra q. 13. art. 1.
 in corp. ubi ait: si aliquis exercat actum fortitudinis, scilicet a morem
 actum quidem illud malititer ee fortitudinis, scilicet vero charitatis
 n e. negat bonitatem fortitudinis ee eadem illi actui, bonitatem vero
 charitatis ee accidentalem, sed appetit bonitatem fortitudinis ee medialem
 hoc e. substantialem illi actui, qd substantia acty malititer se habet au per mo-
 dum ubi ee bonitatem denominatiuam charitatis, qua e. quasi ultima
 scilicet denominans illum actum, sicuti substantia hinc malititer se habet ad
 denominationem ubi, sicut albedo conueniat accidentaliter hinc, cui huma-
 nitas conuenit eadem, qua explicatio colligitur satis ex seq. verbis
 S. Thomae.

SECTIO II

Possit actum bonum habere malitiam extrinsecam,
 sed non e contra.

Ex dictis sectione precedenti inferitur n pde aliquem actum malitia
 intrinseca n ex proprio obio imperari ab actu bono alio cuius virtutis,
 pde n contra aliquem actum bonum ex obio imperari extrinseca ab
 aliquo actu malo. Prima pars constat: qd si acty misericordia impe-
 raret actum intemperantiae iam ille acty n fueret vere ex motu
 misericordiae, motuum e. misericordia e. honestas qd differ hinc e.
 nunc apparet in subleuando hoc paupere, n p. a. apparet honestas
 hinc e. nunc in subleuando paupere per actum intemperantiae, hinc e.
 subleuatio mala, e. inhonestas vs supra actum e. ille prior acty n
 habebat veram honestatem pro motu intrinseco, e. per consequens n
 erat acty bonus & honestus.

2da vero pars pde etiam: qd si aliquis ex motu vanae
 gloriae vel alioq. finis mali velle exercere acty temperantiae, fortitu-
 dinis, iustitiae & aliarum virtutum, ut possit postea de is gloriae, vel
 ut perca media impetret a Deo aliquam mundanam dignitatem quam
 desiderat, qui acty erunt boni ex proprio obio, mali a. ex fine extrinseco
 acty imperantis, ut stat in cap. primo in quo ille acty imperatus
 pde

potest esse bonum bonitate intrinseca & malo extrinseca, ad denominationem
ex fine operantis, nam licet si ipse deum actus de simul bonum & malum boni-
tate & malitia sibi propria & intrinseca, ut suppono, sit in esse bonum boni-
tate sibi propria & intrinseca & malo extrinseca per malitiam
alienam seu alterius actus, sicut subdit, orans vel confessiones audiens
ex obsequio exercet actum bonum, licet Prelatus fortasse, illud sciat
in vana finem, quare cum illo actus relatus ad imperium Prelati & propt
requiritur illum finem est malo extrinseca, in se tamen esse proprio obso
est bonum & laudabile.

Huius doctrinae sese opponunt aliqui recentiores dicentes
tam repugnare bonitatem intrinsecam cum malitia extrinseca, quam
cum malitia intrinseca, quia bonum ex integra causa, malum a. ex quo occurrit
defectu, & quia actus misericordiae imperatus licet sit bonum ex obso, sed tamen
& in se & in medio & causa effectus mali obtinendi qui intenditur per actum
imperatum, istud a. quod est causa mali corpus est malum & non potest esse bonum & non potest
esse bonum huiusmodi esse illum actum misericordiae qui extrinseca ordinatur
ad finem malum.

Ego tamen magnum discrimen inuenio inter malitiam in-
trinsecam & extrinsecam, nam licet actus male bonum non potest simul esse
malum intrinseca, hoc tamen refertur extrinseca in finem malum. quod videtur
esse a. per sententiam S. Thomae q. 2. de malo art. 4. ad 2. dum his verbis: ad 2. dum
dicendum quod illud quod consequitur ipsam aliter semper in se. cum ergo actus
hominis ipsam consequantur ex ratione obiecti secundum quam est bonum vel malum actus sic
specificatus in bono nunquam potest esse malum, nec specificatus in malo nunquam
potest esse bonus. contingit tamen actum secundum se bono adiuungi aliquem alium
malum secundum aliquam ordinem, & secundum actum malum bonum dicitur
aliquando male fieri non potest in se ipso sit malum, sicut dicitur etiam in nomine periphi-
vel diligere Deum & actus secundum se bonum, sed refertur actum huiusmodi ad
finem aliquem inordinatum vel est voluntatis eius inanis gloriae quidam
aliquis actus malus & c. haec S. Thomas iuxta quae debet illigi quando alibi dicitur
non potest eundem actum esse simul bonum & malum, loquitur de malitia in-
trinseca non de extrinseca & denominatione. in quo etiam enim pro ad
corde sentit negans eundem actum potest simul esse meritum & demeritum.
aliquem. loquendo de malitia extrinseca conceditur eadem a multis,
qui videntur potest apud Salustium. j. tract. 7. *met. sup. 3. aut. 100* & mali-
etiam concedunt actum fieri, & ipsi, imo et phantasias potest extrinseca imperari
ab intentione mala aliter venialiter. ut dicitur in 2. 2. q. 5. art. 2. & in
2. 2. q. 5. art. 4. & alii videntur, ut refertur in 2. 2. q. 5. art. 2. & in
3. cap. 35. quod dicitur Magister (ut dicitur infra q. 10. art. 3. sub. vlt. circa
finem) & in se idem videtur concedere P. Koningh *sup. 12. de fin. dub. 3. mon. 14.*
ubi

ubi supponit actum honestum p̄oe imperari ab actu malo, licet notet illum
 quæ destruitur in actum imperatum appellare malitiam, in quo d̄ quod d̄
 re nou, de re. s. tam p̄oe concedit p̄oe hanc honestatem intrinsecam actus
 cum p̄oe d̄ imperari ab alio actu malo, quare clarig d̄ magis consequen-
 ter agus videtur. S. Grandio. jma. d̄. tract. g. d̄. p̄. 3. num. 2. & g. d̄. tract. 3.
 d̄. p̄. 3. num. 10. & tract. 14. d̄. p̄. 1. num. 9. ubi admittit p̄oe actum bonum
 & extrinsecam de malum extrinsecam ex imperio malo. & quidem de actu externo
 in contrarietate ipsi aduersarij p̄oe de bonum simpliciter prout procedit ex volun-
 tate bona, & simul malum prout procedit ex alia voluntate mala, in quo exem-
 plo d̄ ad ipsi admittitur imperi prout coram arista, nam malum & ex quocumq̄
 defectu & bonum ex integra causa, & tñ ille actus externus, licet sit malus, & simul
 bonus per se prout oritur ab alia voluntate bona. Item ille actus externus,
 assumptus tunc ut medium & causa ad obtinendum finem malum, sed p̄oe causa
 mali h̄ sit hinc poni per se. & h̄ sit voluntas bona promitti hinc & nunc ad
 ponendum illum actum externum. vides difficultatem eē eandem, ad
 quam oēs debemus respondere.

Quæritur ergo facile assignando diuersionem inter mali-
 tiam intrinsecam & extrinsecam, hæc e. n̄ e defectus intrinsecus ipsi actus,
 sed e procedens a causa mala, quam malis ergo requirit aliquid in se. tñ supponit
 actor bonum & simpliciter malum, n̄ tñ requirit procedere a duabus
 causis quarum una sit simpliciter bona & alia simpliciter mala. Item
 h̄ requirit actum in se e simpliciter bonum & procedere ab aliqua causa
 simpliciter mala, nam obediencia subdit, ut supra dicebam, & simpliciter
 bona, & procedit ex mala voluntate Prælati præcipientis ex pratio fine,
 & per consequens referatur extrinsecè ad malum finem a Prælati voluntatem.

Eodem modo Quæritur ad 2am ratiōem concedendo illum
 actum bonum misericordie v. g. imperatum p̄oe h̄ e vnum carum in
 malum finem, negamus tñ ideo e malum in d̄, nam illa etiam obediencia
 subdit e causa & medium ad malum finem Prælati, e tñ h̄ ideo e mala
 in se, sed solum extrinsecè, n̄ e sufficiens ad hoc ut aliquis sit malum
 in se, p̄oe causam, aliqd malum, alioquin oēs actus charitatis qui eēt
 mali, q̄a temporis potit eē occasio inanis gloria subsequens, eō requirit
 q̄ de se ordinetur ad illud malum eandem q̄ n̄ h̄ actus imperatus bonus,
 quare tota malitia consistit in actu imperante & ordinante cum actum
 bonum ad finem malum, d̄ a supposito ea ordine fiat postea actus
 misericordie n̄ e malum noua malitia, sicut supposita voluntate effici-
 caci occidendi sequatur homicidium extrinsecè n̄ e malum noua
 malitia, sed actus bonum bonitate p̄ali ex suppositione, & ideo hec Deus
 n̄ vult peccatum, supposita tñ voluntate interna vult q̄ sequatur illa
 actus externa quæ de se nullam h̄ malitiam, sed solum de hominatur
 mala

mala a malitia iam antecedenter posita, et tunc sicut supposito recepto
commisso a potestis in Romano Deo's concurreret nunc ad generandem huius
hominis et vult producere hunc hominem, qui eo ipso denominabitur peccator
a malitia iam antecedenter posita, quatenus ipse homo peccatitiam de praeterito,
ita vult Deus posita voluntate interna hominibus, quae sequatur
actus externa quae eo ipso denominabitur mala malitia antecedenter
posita, ita etiam de actu imperato, nam posita imperante malo placet Deo
quod sequatur imperatus qui in se est bonus, sed debeat denominari malus ex malitia
sola priori existente in imperante malo, nam ita haec denominatio nihil noui
mali in actibus praeter malitiam iam praecedentem.

Quae dixerunt de inter actum externum et inter internum
imperatum, nam externus non habet novam libertatem. et deo non mirum si supposito
intermo non displicat Deo fieri externus nec affert novam malitiam, ab vero
intermo etiam imperatus habet novam libertatem, et tam concessio, quare videtur
afferre, novam malitiam, quia in ipso exercitio actus imperati voluntas libera
cooperatur imperio et intentioni pravae, cooperari. a. libere pravae intentioni
malum est, et per consequens displicet Deo de nouo quod ponatur ille actus impe-
ratus etiam supposito imperante.

Et imprimis hoc argum. probare, contra id quod supponitur etiam
adversarij, probat e. malitiam illam per omnem ad finem extrinsecam non esse
extrinsecam actui imperato et intrinsecam et pravae voluntatis malitiam impe-
rantis praecedentem et malitia nova cooperari libere illi intentioni pravae,
consequens actum imperatum, et struitur ergo suppositio quaestiois quae solum
procedit de malitia quam actus imperatus habet solum extrinsecam et de nouo intrinsecam
ab actu imperante, deinde ad obiectum dicitur in aliqua obiecta quorum in-
tellectus sicut ut mala consecutio in se mala, et deo cooperans ad illa seu ponere
aliquid de sui medio ad eorum consecutio nec in se ea intendendo non est malum.
talis est haec et existimanda apud homines, quae in quibus intendere vult malum est,
consequi non est malum, nec etiam ponere aliquid ex quo gloria illa sequatur. hinc est
in exemplo supra posito Praelatum se curare intendendo gloriam humanam et ex ea
intentione praeparando aliquid subdito, subditum vero non peccare, obediendo licet
colego ponat aliquid utile, ad eum finem malum quem Praelatus intendit, haec est
consequens non est factus, sed in se a deo eandem finem, sed malum quae respectu
obstanti oborum non est mala. ita se habet voluntas in exercitio illius actus imperati
in actu vero, ponit e. libere aliquid utile, ad finem pravam actus imperantis
malum, sed non cooperatur ad eum malitiam in se per actum imperatum
voluntas non intendit illum finem, et licet ponat aliquid utile, ad eum consecutionem
consecutio in se mala, sed sola in intentione quae iam facta posita est, et de qua
actus imperatus non cooperatur factus, sed cooperatur malitiam ad consecutionem
quae in se mala.

Dues

Dico iterum: etiam posita malitia actus imperatus videtur
 malum malitia noua ponere actum imperatum, quia debet procurare ne mea
 operatio fiat ex malo fine, si ponatur. a. tunc actus imperatus cogitur esse
 ex malo fine extrinseco. Et etiam suggestio actus imperantis debet procurare
 ne ponatur actus imperatus in us circumstantiis. Re distinguendo ma:
 debet procurare ne mea operatio sit ex malo fine extrinseco tollendo in-
 tentionem mali finis et redocando illam concilio, imponentis actum impe-
 ratum de se bonum nego. tota ergo malitia consistit in intentione actus
 imperantis et in h. reuocanda ea intentione, quod a. ea intentione posita
 sequatur actus imperatus h. malum noua malitia, sed solum denominatiua
 a malitia precepti qua iam tota posita est.

Hinc infero imo hanc doctrinam non solum habere locum
 in actu bono imperato naturali, sed etiam supernaturali, qualis est actus fidei, spoi,
 attritionis etc. si etiam concedis expresso Magister Curiel. ubi supra, quod
 est. ut entitas supernaturalis non impeditur quominus extrinseco possit denominari
 mala, nam considero Eucharistia est satis naturalis, et potest denominari male
 a voluntate sacerdotis consecrantis ex fine sacrilego, et Regi potest peculiariter
 concurrere ad illum effectum, quia licet Deo non placeat illa intentio sacrilega,
 placet tamen si posita illa intentione sequatur effectus supernaturalis. ita licet Deo
 non placeat si imperetur actus supernaturalis ex fine prauo extrinseco, placet tamen
 suggestio illo imperio malo si sequatur actus de se bonus, et ideo debet non inquam
 temerari per illam intentionem malam venialiter et temerari per actum bonum
 subsequenter quod dicitur a. dico actum fidei potest imperari extrinseco ex fine
 malo h. illud de imperio immediato, quia voluntas moderata debet se ex pia
 affectione potest supponere ex modo de fidei, sed loquor de intentione mediata ex
 qua sequatur postea pia affectio et media pia affectio sequentur a motu
 fidei.

Porro debere admitti respectu actuum supernaturalium
 huiusmodi imperium probari videtur ex casu illo supraposito eius qui
 ex fine vana gloria malo venialiter accedit ad confessionem et hinc attritionem,
 verumtamen est. est omni modo confessiones damnare ut sacrilegas si ali-
 quod confitio sit integra et dolorosa. tamen illa attritio debet esse actus super-
 naturalis ortus aliquomodo ex intentione illa vana gloria, a cuius malitia
 totus ille actus denominatur extrinseco malo, licet intrinseco sit bonus et lauda-
 bilis, aliquem non potest disponere sufficienter ad effectum finis.

Deinde aliqua in eo casu solum confessionem externam de-
 nominari imperari a fine malo, quia ea sola conducit ad conciliandam bonam exis-
 timacionem qua confessorum, attritio a. interna non conducit ad hoc sed ad effi-
 cendum finem vatum inquirere, attritio non imperatur ex illo fine malo.
 hoc si negatio iniquatur facile, quia licet non attritio non educat immediate
 et directi

& directi, conducit tñ mediate ad eum finem vana gloria scilicet ut me-
 rium requiritur ad hoc ut Confessio externa sit eligibilis hie e' necessi e'.
 confessio externa est iudicialis poenitens n' eligeret eam, nec vellet eam tanto
 incommodo consequi bonam existit eadem actus Confessionum & illud qd' dicitur
 ut confessio externa n' sit iudicialis, conducit etiam tñ confessio eligatur in
 ordine ad illum finem, & per consequens conducit mediate ad eum finem
 & eligitur ex eadem intentione. sicut qui vult ire Neapolim ad homini-
 dum gatrarium conducit equum vel navim, & hac ipsa conductio oritur
 ex intentione homicidij & mala ab eis malitia, qd' licet ad homicidium
 solum conducat, ire Neapolim, qd' etiam sine equo vel navis fieri potest, con-
 ductio equi vel navis solum ordinatur immediate ad vitandam in incrimina-
 tione vitandam, ille tñ n' vellet forte ut homicidium cum tanto incommodo
 nec irret nisi potest navigare, vel equitare, quare conductio equi vel navis,
 que facit illud medium eligibile, eligitur etiam ex eodem fine quantum
 sufficit ut ipsa conductio sit mala venominabilis. item qui ex fine
 vana gloria celebrat sacrum n' solum ordinat in eum finem prolaocem
 verborum sed etiam intentionem consecrandi, nam licet ad finem illum
 sufficeret prolaoc verborum externa, qd' tñ ipse nollet cum tanto sacrilij
 scelere, comparare in anem gloriam, necessaria etiam e' intentio conse-
 crandi ut hoc medium sit eligibile, hie e' nunc ad eum finem, & qui ex
 fine solo sacri celebrat, eodem modo vitiat ipsam etiam intentionem
 consecrandi, licet ad accipiendum dependendum sufficeret prolaoc externa
 verborum, intentio a. interna n' requiritur nisi ad n' defendendum
 in iudicio, cum qui dat dependendum e' ad vitandum sacrilij. & mali-
 ter ergo in nro casu ipse actus attributionis, sine quo confessio externa
 n' eligeretur, ordinatur extrinsece ad eundem finem vana gloria & exis-
 timacis humana.

Respondent alij eum actum doloris in iudicio casu n' futu-
 rum quidem bonum aut meritum, ut futurum tñ dispositionem
 sufficientem ad gratiam simlalem, qd' extendunt etiam ad actum contributi-
 onis extra simlalem, et, inquirunt, dispositio sufficientis ad gratiam ha-
 bitualem, licet n' est actus bonus moraliter sed malus qd' finem extrinsecum
 malum actus impetrantis. Ita P. Sales dicta disp. 3. sect. 11. num. 106.
 hie tñ responso difficillima e' imo qd' ille actus, si dispositio ultima e' ad
 gratiam, debet ee ad iudicialis e' ex auxilio gratie, tñ ut ex principio fidei
 asserit, colligitur, & ex Concilio probat late Suarez tom. 2. de gra. lib. 2. cap. 7.
 & debet ee actus bonus, honestus. Sed qd' quando aliquis actus liber exi-
 gitur ut dispositio ultima ad gratiam n' potestur tanquam dispositio physica
 sed moralis, ac per consequens tanquam impetratoria vel meritorea de con-
 grao, ut notavit idem Suarez in mem. 7. & debet habere bonitatem moralem,
 P. a. bonum

3o. bonum h'c, nec placet Deo, nec mouet ipsum.

Tertio ex Trident' ass. 14. cap. 4. ubi de contritione in
vniuersum, prout procedit a defecta & imperfecta, fuit semper necessari-
am ad impetranda veniam peccatorum. & contritio quae n' pot' impe-
trare, ex defectu bonitatis moralis n' pot' ultimo disponere de iustificacoe.
De nig' hoc ipsum colligitur aperte ex scriptura dicente: exigi a Deo
hunc modum poenitentiam ad iustificacoe, nempe e. iudicij exigi tan-
quam aliquis placens Deo & mouens Deum ad reconciliacoe cum hoie.
Ierem. 3. conuertimini & carab' auersiones vras. & cap. 18. si conuer-
tamini salui eritis. psal. 50. cor contritum & humiliatum Deus n'
despicies. certe qd placet Deo illa contritio & humilitas; h'c n' pot' negari
illum actum futuram bonum moraliter & placiturum Deo, h'c concedit
& ultimam dispositioem ad graam habitudem & remissionem peccatorum.
nisiq' ergo dicitur illum actum, licet extrinsec' & denominatiu' est mal',
ad huc pot' de intrinsec' bonum & laudabilem, tota e. malitia est illi ex-
trinsec' & antecedens ipsum actum & tenens se ex parte solij acty impe-
ratis qui displiceret Deo, placeret tñ acty imperato, in se licet n' in sua
ca', vt dictum est.

Infero 2do aliter dicendum ee de actu electionis qui
oritur ex intentione mala, h'c e. n' solum e mal' denominatiu' sed
intrinsec' & ex proprio obto, nam ipsa met' electio, vt ex veriori sentia
supponit n' solum fortur intrinsec' ad medium sed etiam ad finem. v. g.
quando eligitur medicina qd sanitatem illa electio n' videt intrinsec'
in sua medicina medicina e. n' representatur vt delectabilis nec vtilis
sed solum vt vtilis & per illum actum amatur medicina qd vtilis e, vtilis q.
vt vtilis e relatiuam, vtilis e. ad aliud e vtilis. & per illam actum amatur
medicina vt vtilis ad sanitatem, & per consequens ille acty fortur intrinsec'
ad sanitatem saltem in obliquo. Item ergo nullum medium aut amari vt
medium nisi in ordine ad finem qui obto sit intrinsec' in illo actu quo eli-
gitur medium, hinc fit oem electionem precedentem ex intentione mali finis
sebre ee malam h'c solum extrinsec' & denominatiu' sed etiam intrinsec'
& immoderate, qd ipsa etiam electio dicit ordine intrinsec' ad malum
suum. hoc a. illi debet quando acty electionis h'c nouam libertatem
moralen, si e. electio sit vni' medij, ea fortasse aliquando e necessaria
supposita intentione efficien' finis, ideo electio erit solum libera in ca'
& mala etiam in ca' seu denominatiu' e extrinsec', qd deficiente libertate
habebit se sicut acty externus. loquimur ergo de electione medij qd etiam
proprie intentione finis pot' n' regui; nam, sicut dixim', actum impera-
tum nō regit n' reguiposito iam actu imperante, qd imperans n' erigit ad
prohendum imperatum pro hoc vnde dicit, pro tempore. a. & sequenti pot'
retine-

retractari imperium; iure intentio sine saepe si cogit ad eligendum in duon
 in hoc instanti pro tempore, a sequenti ut retractari ea intentio, quare.
 electio magis hoc instanti sit nouam libertatem potest. si si fueri nunc ad
 na postea, differt in electio ad actu imperato. Sed actus imperatus si sit de a
 bono si sit malus intrinseca pp. imperium malum id est solum extrinsece; elec-
 tio vero licet sit de malo secundum se bono, sibiatur in in supra pp. intentio-
 nom mali finis.

SECTIO III

Difficultates quaedam contra doctrinam precedentem.

Diximus actum imperatum fore aliquando procedere ex imperante absoluto
 quidem sed in determinante instanti, et tunc actum imperatum fieri ex
 noua libertate finali propria ipsi etiam quoad substantiam, aliqua ex do-
 vero procedere ex imperio determinante et imperante absolute illum
 actum fieri pro hoc instanti, et tunc actum imperatum in de liberum
 quoad substantiam nisi denominatiue. Et in casu. Contra hoc videtur restare
 adhuc difficultas supra inuenta, quod hinc videtur sequi quod ille qui ex
 metu inferni videns se esse in peccato et non habere copiam confessionis vult
 sibi consulere per actum contritionis et ad eum finem imperat sibi
 actum contritionis. hic, inquam, hoc non disponitur sufficienter ad iusti-
 ficationem et illam contritionem. pone. et quod operans in imperio angustiis
 imperet sibi contritionem in eodem instanti eliciendam, hunc contritio
 non sit nouam libertatem finale, sed libera denominatiue ab actu impe-
 rante libero. Et nec sit nouam laudabilitatem aut valorem in reade motu,
 quod erit laudabilis et meritoria, sed non denominatiue ab actu imperante
 laudabili et meritorio, sicut actus externus si sit nouam laudabilitatem
 aut meritum supra actum internum pp. defectum noua libertatis finalis,
 meritum a. et laudabilitas actus imperantis in peccato casu non est lauda-
 bilitas aut meritum contritionis et charitatis, sed alterius inferioris
 virtutis a qua elicitur actus contritionis hic pro motu per gratiam sa-
 latem et fugiens poenam inferni pp. maiorem illam poenam et actus contritionis
 in eo casu non habet laudabilitatem aut meritum contritionis,
 sed solum attritionis a qua necessario procedit, et per consequens illa con-
 tritio sic imperata non erit sufficienter disposita ad gratiam iustificatorem,
 haec et non datur pp. meritum congruum attritionis sed pp. meritum affectio-
 nis virtutis a qua elicitur contritio.

Propter hoc potest aliquid dicere voluntatem illam reflex-
 am per uoluntatem contritionis in hoc instanti non est tunc voluntatem
 absolutam contritionis, sed solum esse voluntatem applicandi illud ad cogitan-
 dum de meritis attritionis et tollendi impedita et mouendi voluntatem ad contritionem,
 in hoc casu

potest hominem obligari ad contributionem pro proprio, atque ideo actum debet esse potest hominem ex motu obedientiae & propter motum ad volentiam efficaciter obtemperare & habere actum contributionis.

Ad difficultatem ergo propositam dicendum videtur raro vel nunquam contingere quod imperator ab eo contributionis vel attributionis ita determinate & limitate, ut coarctetur imperium, ad illud idem instans, si tamen ita imperaretur, licet actus imperatoris non esset liber, libertate foale, saltem quoad substantiam sed solum denominationem, adhuc est sufficiens dispositio ad iustificationem vel absolutam vel in eam imitam. & quidem aliqui Theologi ex hoc tenent hanc doctrinam ad eum etiam casum in quo attributio vel contributio non solum non habet honestatem & libertatem foalem sibi propriam, sed etiam quando nec habet bonitatem denominationem ab actu imperante, sed potius malitiam, ut si contributio vel attributio imperaretur ab actu venialiter malo ex fine vanae gloriae v. g. vel simili, tunc v. dicunt etiam fore sufficientem dispositionem ad iustificationem, quorum sententiam referunt & approbant Summorum. 2. in 2. in 2. 2. q. 117. art. 1. d. 5. & Salas tom. 1. tract. 7. d. 5. sect. 11. num. 156. Ego tamen id solum admitto quod contributio vel attributio oriatur ex imperio honesto suppliciali, tunc v. licet non addat honestatem & libertatem foalem supra actum imperij, tamen vera & honesta, meritoria, & imperatoria, sicut actus externus elemosinarum, quare potest movere Deum ad conferendam gratiam iustificationis, quando vero oritur ex imperio solum malo vel non bono nulla ratio erit honesta vel meritoria, atque ideo Deus non poterit ab illa moveri ad conferendam gratiam iustificationis, cum tamen contra. Theol. res. 1. cap. 4. aperte dicat necessarium semper fuisse motum aliquem contributionis ad impetrandam peccatorum veniam debet ergo esse talis talis contributio ut aliqua ratione potest impetrare, saltem de congruo modo quidem habere potest contributio necessarii oritur ex imperio illo modo ut ex mente Schenke, non potest a vili ratione impetrare contributio, que necessario oritur ex solo imperio malo, cum tamen in ea non haberet honestatem requisitam ad merendum vel impetrandum. sed vero in eo casu contributio non habet honestatem foalem & laudabilitatem propriam contributionis libera libertate foale, aufert quidem aliquam dignitatem ab illo actu, adhuc tamen manet contributio humana & meritoria quam Deus potest acceptare ut dispositionem congruam ad iustificationem, quando procedit ex imperio bono.

Quies: in eo casu contributio non addit honestatem aut meritoriam supra actum imperij precedentem, honestas a actibus imperantis non est talis ut Deus eius totius intuitu conferat gratiam iustificationis & nec addita contributione imperata habebit Deus motum ad iustificationem de facto conferendam. Respondeo conseq. quod cum in presenti non agatur de merito congruo

condigno, sed de dispositione congrua quam Deus ex liberalitate emiserit: corda sua vult accipere, et Deus eam augendo non accipit. Aliquando accipere, quando apponitur aliquid, licet hoc non addat maiorem valorem in reo merito. exemplum habemus in Marijre, ubi quod licet mors re ipsa illata non auget valorem aut meritum supra voluntatem efficacem moriendi, de facto ut suppono, de facto tamen Deus accipit illam voluntatem quando mors sequitur non solum ad promissa peccentia, sed etiam ad gratiam iustificationis augendo eorum meritum et tollendo peccatum originale, ad quos effectus non accipit illam voluntatem quando mors, re ipsa non subsequitur, sed allegare vult hoc privilegia quibus morti honeste tolerata non potuit allegare gratiam iustificationis contritioni honeste habitata ut manente quibus alio actu, si velit contritio regia habita, ille effectus non obsequatur, si quod contritio tunc maiorem honestatem afferat, sed si illi solum vult Deus tale privilegium allegari.

Confirmari potest quod si iustitia sequatur infallibiliter actum contritionis vel attritionis, in tanto non provenit necessaria ex maiori honestate et laudabilitate, quam contritio vel attritio illa habet, quam alij actus boni. potest contingere quod sint alij actus magis honesti in indistincto, ut condonatio carum gravissima, vel ingressus religionis magis placet Deo quam alij actus attritionis remissa, et tamen illi alij actus etiam etiam cum tanto non sufficiunt ad iustificationem, cum tamen attritio etiam remissa sufficiat. Et licet attritio etiam vel contritio non addat honestatem supra actum imperantem, poterit deservire ad iustificationem, eo quod Deus illis solis actibus honeste de facto positus allegaverit hoc genus gratiarum ex sua liberalitate conferentes.

Contra hoc tamen potest adhuc argui, quia si contritio imperetur ex desiderio salutis aeternae, oportet quod imperetur quatenus deservire potest ad illam finem, si potest deservire nisi ut libera et honesta. Et imperatur contritio ut libera et honesta, sed in casu posito quo imperatur deterruminate hic est nunc, non habet libertatem aut honestatem finalem suam, sed generam et denominationem ab actu imperante. Et si actus imperans vult contritionem ut honestam et liberam, necesse est quod velit seipsum a quo fuerit hic contritio suam suam libertatem et honestatem.

Hoc idem arguitur probare etiam contra sequentem contritionis, sequitur et contritio, sed est utilis ad salutem, et est a vult nisi ut libera. Et sequitur contritio libera. Et qui vult observare preceptum illud, vult contritionem liberam, se libera a libertate, illius voluntatis qua vult contritionem parere, hic est minus determinate. Et voluntas illa vult seipsam etc.

Adde eandem esse difficultatem solvendam ab alijs in alijs materijs,

nam

nam qui vult ieiunare vel dare elemosinam ad satisfaciendum pro
suis peccatis, vult ieiunium vel elemosinam ^{pp} voluntatem quam h^{ic} ad
illum finem, h^{ic} e. a. vult ieiunium vel elemosinam ad satisfaciendum nisi
fiat libere & honeste & vult illa opera libere & honeste facta. cum ergo de-
nominiatur libera & honesta illa opera ab ipsa voluntate interna honesta
& libera, consequens e. et voluntas illa vult ipsam a qua facta sunt ieiunium
& elemosina redduntur opera libera & honesta.

Omnes ergo debent respondere voluntatem, quando
imperat in puncto casu determinato operi alij exteriori vel interiori,
si velle adagare totam honestatem & libertatem quam illis ^{pp} h^{ic} etiam
denominatur e. vult illud ^{pp} voluntatem quam h^{ic} de se ad satis-
faciendum v. g. pro peccatis, & contritionem v. g. ^{pp} voluntatem quam
h^{ic} de se ad iudicium, nam licet ieiunium sc. solo h^{ic} post satisfaci-
tum positum a voluntate honesta & libera, & contritio magis liber aucta
se sola h^{ic} sufficiat ad satisfaciendum nisi prout h^{ic} vel libertatem scilicet
vel denominatum a voluntate alia libera & honesta de se h^{ic} h^{ic} aliquam
voluntatem saltem partialem ad illos fines, e. vult illam si voluntas impe-
rare ieiunium vel contritionem ad tales fines obtinendo.

Dicitur voluntas implendi preceptum e. in particulari observandi
preceptum contritionis vult totum qd necessarium e. ad implendum illud
preceptum & vult h^{ic} totum contritionem secundum se sed et liberam &
honestam sine quibus conditionibus h^{ic} observatur pluri preceptum contritionis.
Quod voluntatem implendi preceptum velle quidem ea dicitur que necessaria s^{unt}
ad preceptum implendum sicut circumstantias tenentes se in parte illiusmet
voluntatis, qui vult ieiunium ad satisfaciendum pro peccatis, h^{ic} vult
per illum actum libertatem & honestatem e. iusdem actus a quo ieiunium
ipsum reddatur satisfactorium, sed vult via alia in rebus negantia
ad illum finem. sic qui vult implere preceptum contritionis vult contri-
tionem & honestatem quam contritio h^{ic} de se e. carentiam totalem ma-
litiarum abunde, h^{ic} si vult honestatem & libertatem provenientem ab eodem
motu actu quo illud vult. si t^{amen} adveniret qd illa ab ipso imperio e. mala e. qd
vitiis contritionem subsequentem e. redderet inutiliter, tunc ex precepto contriti-
onis debet habere alium actum reflexum quo nolit illud imperium malum,
sed aliud bonum a quo imperetur contritio a quo illa vitio, tunc h^{ic} vult
eundem actum reflexum, a quo etiam si proveniret aliquando libertas & ho-
nestas contritionis, nisi adveniret per aliam reflexionem, e. veliterium actum
per alium actum reflexum, de quo nolit eadem diffinitas; interim vero dum h^{ic}
a veritate per actum reflexum satisfacit precepto contritionis volendo contriti-
onem abunde h^{ic} vult illam ad finem implendi preceptum qd iam vult via necessaria
per ipsum actum quo vult, quem, sed vult, h^{ic} si vult per eundem actum.

h^{ic}

Alia difficultas est ut tra eandem doctrinam supra tractatam, quia nimirum si per unum actum voluntatis imperari absolute per alium. Sed Angelus qui comprehendit ea et quos actus potuit hunc actum quem vult hunc imperare per alium actum, et illum per alium, et sic deinceps, non videtur fieri quod vel habeat infinitos actus, vel omissionem per unum alium actum imperantis, cum videndum sit in aliquo actu quem imperat, per imperantem, cum potuisset et committatur alio alio actu potius incompotibili, da tunc permissio pura illius imperij. Ad hoc facile dicitur quod Angelum non potest habere plures et plures actus in infinitum, quia hinc capacitas infinitam, quare dum excludit Deum capacitas per totum actum quod simul habere non habet omissionem per unum aliorum actuum, quia non poterat alios habere simul cum istis, ut constat.

Et videtur quod ex Deo qui hinc capacitate in infinitum, quare potest fieri in ipso idem argumens ad probandum quod vel habeat infinita imperia reflexa, vel omissionem per unum aliorum. si a. contingas Deum habere infinita imperia, quorum unum alio imperetur, et illud aliis sic in infinitum, sequitur rursus nullum actum voluntatis divinae esse simpliciter liberum, quia est simpliciter actus imperatus determinate, et absolute. hinc emere non habet libertatem simpliciter, ut dicitur, sed de nominativam ab actu imperante. si ergo voluntas creandi Mandatum oritur ex alia voluntate imperante illam, iam ipsa non est simpliciter libera sed volumi denominativa ab illa alia, de qua fit idem argumens, nam si illa oritur ex alia voluntate imperante, ipsam, nec ipsa non est simpliciter libera, quod probari potest eodem modo de illa. Sed de aliis obijci si nulla est qua non imperetur ab alia, ipso nec habebunt libertatem de nominativam, quia voluntas de nominativam libera de nominativam libera ab alia qua non est simpliciter libera, sed in Deo nulla voluntas est amqueabilis qua non est simpliciter libera, si quidem imperantur ab alia. Sed nulla est a qua potest alia de nominari libera libertate de nominativa.

Deum potest negando potest Deum habere illos infinitos actus imperantes per illa eodem in ratione convenientia qua in objectionem afferunt, quia nimirum nullus unum actus est simpliciter liber. nec ex hoc sequitur Deum habere per unum omissionem, hinc est aliquid actum quod vult non habere vel unum actum imperantem, saltem per aliquos quos forte non habet, hinc a. actus est simpliciter talis et non potest imperari quod non est omnem actum imperantem, sicut cognitio qua Angelus cognoscit se non habere ullam aliam cognitionem, non potest cognosci per alium actum reflexum, quia tamen est falsus. imo si Angelus habeat capacitate ad habendos simul in totos actus voluntatis est uno actu imperantis sibi alios quod ille actus imperans per sua naturam habent non potest imperari per alium actum, quia deduceret se unum obitum, nam deperit iam de simul in actum, potest ergo Deum absque pura omissionem habere actus voluntatis non imperatos.

Tractatus 4.

SECTIO IIII

Quæritur relatio extrinseca sufficiens ad communi-
candam bonitatem vel malitiam actibus
subsequentibus?

Difficultas est de his actibus qui referuntur per alios actus an-
tecedentes ad aliquem finem, v.g. quando aliquis prima hora diei refert
omnes actiones illius diei in Dei gloriam, an illa omnes actiones habeat aliquam
bonitatem intrinsecam vel extrinsecam ex illo primo actu. Idem quæritur
de malitia, si aliquis refert omnes suas actiones in obsequium diaboli.

Quatuor ideò assignari modi quibus unum opus refertur ad aliquem finem.
1us per relationem interpretativam, id est, quando aliquis ita est effectus, ut si
talis finis veniret in mentem referret in eum illud opus. 2us per volun-
tatem habituales memoriam, id est, quando homo habet habitum inclinantem ad ali-
quod obiectum, 3us per voluntatem habituales pœnitentem, id est, quando aliquis
retrahit sua opera in aliquem finem & illam voluntatem pœnitentem h. retrac-
tauit. 4to denique per voluntatem virtualiter manentem, quando voluit
illa voluntas, qua homo ordinavit opus ad aliquem finem, transijt re ipsa
sed remanet in virtute, quia ex vi illa sequitur merito actualis operatio. his
triungi se quintus modus per relationem actualem, expressam, qua homo dum
operatur refert actu opus & ordinat illud ad ad aliquem finem consequentem.

De hoc ultimo modo non est dubium quin conueniat bonitatem
& malitiam operi, cum actu infuset in illud. de primo etiam & 2° modo non est
dubium si non sufficiant. non enim quia voluntas illa est solum conditio nata, ut
si homo recordaretur velle, voluntas a. qua non est, sed licet sufficiat ad ali-
quos effectus, non tamen ad meritum vel demeritum. non 2us modo, quia habitus non
potest colligere bonitatem & malitiam nisi medijs actibus, aliquem quocumque opus
bonum hominis iudici haberet bonitatem cum virtutum, quia homo in his non ha-
betur omnium virtutum. difficultas est de 3° & 4° modo, caeterum ex diei
dicitur quod sit otiose in initio operis vel diei referre totum opus vel opera illius
diei ad Deum tanquam ad finem & sufficit illa voluntas non retractata
ut conueniat bonitatem operibus subsequentibus.

communis tamen est vera sententia Theologorum docet illum
3^{ium} modum pœnitentiam a 4to non dare bonitatem vel malitiam operibus
sequentibus, dare tamen illam si manet voluntas pœnitentia saltem virtualiter
influenens in actum sequentem, in quo a. differunt & pœnitentia habitualis
& virtualis dixi latè in Tractatu de virtute Pœnitentiæ disput. 7 sect. 3.

hanc

hanc sententiam docet Vasquez supra disp. 6. cap. 5. disp. 22. cap. 2. & disp. 75. cap. 7. Suarez tom. 3 in 2am partem disp. 53. *Prae*ma pars: quia voluntas mere habitualiter manens nihil influat in opera sequentia. v. g. si aliquis primo mane amico dixit: quicquid hodie feceri volo facere gratia. postea vero ois immemor huius voluntatis inurbetur ad bonum primum, quis dicat comestorem illum occurrere ad amicum ex vi voluntatis precedentis? ratio a. a priori e, quia opera non possunt esse ex aliquo fine nisi dependant ab aliqua voluntate terminata ad illum finem, non potest a. dependere si voluntas illa ois se habet per accidens nec influat mediate vel immediate in hoc opus quando actu exercetur.

Confirmatur: quia quamvis ego referam oia opera Petri ad aliquem finem, non ideo opera Petri accipiunt bonitatem vel malitiam ab hac mea voluntate, quia nimirum non dependent a voluntate mea sed a voluntate Petri, sed neque illa comestore pendet a priori voluntate. & nec accipit ab illa bonitatem vel malitiam, haec a. non cooperatur ad obto quod ut mere obto, ut supra diximus, sed obto quod ut etiam effectus voluntatis illius bonae vel malae a qua debet accipere bonitatem vel malitiam.

Ad rationem contrariam dicimus illam voluntatem, quae quae prima mane aliquis suae refert in Deum, esse valde utilem, & valde in hanc coartiva saltem affectiva. Ideo quod est quasi ordo quamquam quae petimus a Deo ut dirigat oes actiones nostras ad gloriam suam. 2tio quod si non fiat efuntione sed exacte, & debitate, desiderat multum ad rectificandam postea intentionem in exercendis diurnis, proponimus e. Paucis, legere et ex Deum, & ex hac intentione saltem in confuso progreditur postea. Modus ad operandum, ac per consequens non fuit in illa mera re hanc habitualis sed virtualis & operativa. Coiterum si hoc in coram referat sua opera suavia in Deum, postea vero per totum diem immemor Dei faciat suam voluntatem, frustra tibi blanditur de prima illa voluntate, quasi ex vi illius oia opera subsequenteria sint bona, alioquin sufficeret etiam prima sic mensis vel anni habere eam voluntatem, ut oia opera totius anni esset bona & meritoria quomodo ea voluntas non retractatur.

Hinc etiam constat fundamentum 2ae partis, quia quomodo voluntas illa manet non volitione habitualiter sed virtualiter, vere influat in opera quae postea fiunt, & per consequens ea opera non ex fine illius prima voluntatis. hoc e. modo mercatoris tota die laborat quae mercem & presentatorem sua familia ex vi voluntatis quam habuit principio diei eundem ad laborandum quod eum finem, cuius voluntatis hanc postea non recedit explicito quoties terram fodit, manet tamen virtualiter & procul dubio influat in oia opera sequentia. sic etiam qui nulli conicionari quod Deum quamvis non recordet in singulis verbis illius intentionis, tota tamen conicio participat bonitatem illius

Illius intentionis, quia tota & effectus illius pendet ab illa, si tunc decurrat tem-
poris ad miscetur alii finis, prout, cuius in actu hoc operetur nullatenus
iam memor prioris intentionis non est, uterque bona sed mala operatio subie-
quens, quia iam incipit pendere a fine malo, & ideo oportet sapienter recte facere inten-
tionem, ut periculum videlicet alicuius finis extranei qui facere solet
admitteri.

Resolvitur tunc circa hoc duo dubia. primum quid sit illud virtuale
quod dicitur manere transacta priori voluntate, & ratio eius illa dicitur ma-
nere non solum habitualiter sed virtualiter & influere in effectus sequentes.
v. g. in eo qui per totum diem laborat in vinea ex voluntate sustentandi
suam familiam, cuius intentionis postea dum in actu laborat non recordatur,
quid manet ex illa priori voluntate.

Pater Suarez 3 tom. in 3iam partem disp. 13 sect. 3 post
quam dicitur, ubi hoc ipsum dubium tractat, circa intentionem regulatam
ad conferenda beneficia, concludit hanc intentionem virtualiter manentem
esse in potestate externa fuerit applicata per ad operandum a voluntate, quia
quod dum potestate in continuatione operis non pendet ab actuali intentione, sed
postquam manet v. g. per intentionem debitam applicat suas potestates
externas ad actum habitalem, quamvis interruptatur intentio interna,
potestas ipse manent applicata & continentur suos motus, & quoad motus
illa durat ex vi prioris applicandi dicitur virtualiter promanare a pri-
ori intentione. has P. Suarez, a quo parum differt P. Vasquez 2 tom. in
3iam partem disp. 122 cap. 16. num. 78. explicans voluntatem virtualiter
per hoc, quod intentio preterita sit causa remota huius actionis quae modo fit,
quatenus sit causa proxima alicuius cum quo habet administrationem connexa
est. si tunc explicus quae connexio sit illa videtur in eam actionem v. g. quam
intentio proxime causavit, & inter actiones subsequentes, nam operari
librum v. g. secundum se non videtur habere connexionem sufficientem
ad inferendam actionem legendi duo folia, cum parum vel minus, vel nihil
propterea legere, & hinc alius.

Pater Koningh in 3iam partem q. 64. art. 8. dubio 2.
addit aliquid pro actu requiri relictum saltem in imagine ex inten-
tione preterita, quia dicitur virtualiter manere sub impressione in ima-
ginativa relictum ex ipso proposito quo quis humano modo ad agendum
se applicat, quae existatur pura motiva ut actu in ipso proposito, qui
in eum actum immediatam sequuntur aut ex eo saltem mediate connexi-
onem efficiat, hoc interim alia via cogitante, donec actus aliquo contrario
intervertatur. v. g. incipit quis sacrum intendens celebrare, & postea
totum sacrum suo distincto ordine suo perficit in qua serie, & actiones a
prima illa intentione vere secundum motum agentis humanum procedunt
ratio

radē imaginādis quam ima illa voluntas applicavit, & qua radē habitus
appetitū dirigat externos actus etiam cum distracti id vix vel etiam nullo
modo advertimus. hac P. Routhi ubi supra.

In his actibus explicandi modis difficultates sūt, ut si dicitur
scilicet. nam imprimis applicatio mere presentia qua Minister voluit
negere illa duo sōla vel proferre, tales orationes si nihil propriū postea
physicū remanet n̄ videtur sufficere ut nunc os operetur & lingua
proferat talem vocem potius quam aliam, lingua e. n̄ sequit̄ imperium
voluntatis cum ipsa n̄ sit cognoscitiva, nec etiam si cogitaret recordatur
amplius illi imperij. cum nullam. hāt memoriā, huius ergo cogitatio
magis determinat linguam ad hunc modum quam ad alium. dicitur
determinari ab actione seu voce immediata post illam e. solita ē proferri
hac subsequens, & ideo voluntas applicans linguam ad imam operationem e. scilicet
aliquam sequentiū quae ex illa sequuntur. Sed contra, q̄ opum verbum
solum e. proferri post aliud, deservire quidem sūt medio habitū relicto
a quo excitatur sōla ad operandum, habitus a. appetitū n̄ influens imme-
diatē in actus p̄ia externa, sed mediantibus actibus internis elicitis, ad quos
immediate inclinat habitus & interuenit etiam tunc actus externus
elicitus ab illo habitu, qui quidem actus partim erit actus cognitionis quo cog-
novimus post talem vocem solere semper proferri illam aliam, atq̄ ideo bonum
ē necessarium e. q̄ ita fiat cum id semper factum fuerit, partim appetitū
appetendi quo q̄ illud bonum q̄d esse approbatum e. & q̄d semper hoc comitac-
tio polita fuit, nunc etiam approbetur. n̄ ergo sit illa comitac-
tio vel unius operationis cum alia ab eo omni actu interno geniti.

Quis si sōla bnt v. g. cantanda n̄ hāt Minister hāt
ab ipso intentionem, & applicat potētia ac linguam ad cantandum negari n̄
p̄t q̄ semper debeat e. aliquis, atq̄ internis dirigens linguam, nam cantus
sūt ex arte, atq̄ ideo si auferetur a Ministro ars Musica quam hāt n̄ p̄t
progredi in cantu figurato & artificioso & ars concurret ad singulas voces
actu proferendas. ars verō ē habitus appetitū, ut scilicet, qui n̄ p̄t dirigere
vocem nisi medijs actibus elicitis & semper influens medio aliquo actu quo
dicitur talij vel tali modo inflectendam e. vel extollendam vocem hic e. nunc
qui actus hāt n̄ percipiat e. q̄d habitus internis faciat q̄ cum tenuissima
& imperceptibili attentione fiat vere tū existit p̄ns. non tamen ergo licet
verba n̄ cantentur sed legantur fatendum ē ad eē semper actum aliquem
ad dirigendam linguam, nam sicut ē ars cantandi ē ars legendi quia ars
si a Ministro auferetur in media lectione subtraheret, influeret ergo
n̄ sola intentio presentia sed etiam ars p̄ns medio aliquo actu elicito
interno alioquin habitus ille n̄ hāt condicere ad dirigendam linguam
nunquam ergo ē hōi n̄ distracti e. alia ut n̄ hāt actum aliquem internum

fronem

erummodi dormitantes se adhuc addire vel subaddere, quae ab alijs
dicuntur, unde, facile est adhuc generare somnium, illa aq̄ interna
quo membra determinantur ad retinendum talem ritum. aliquando
vero somnus profundus est tunc membra labuntur & dependent ritum
illum violentum, id est e. ille lapidem manu tenebat cum dormiret,
ne scilicet graviori somno opprimeretur, sed huiusmodi solum dormiret
aliqui lapidis cam excitant. retinet tñ hōc aliquando ritum quem
libere sibi imperavit etiam aq̄ vlla actuali intentione, quando ni-
mirum talis est ritus qui ad sui conservacionem h̄ videtur in fluxu p̄
loco motuque, qualem etiam ritum retineret si h̄ solum dormiret sed
moriretur prout de facto aliqui sedentes mortui videntur.

Quis iterum: contingit aliquem p̄ morum habitum legere,
vel recitare, aliquo contra voluntatem, solebat e. v. g. legere, hucum p̄d-
mum aq̄ Socris Patri, & q̄a accusatus est ad dicendum strans simul,
nunc etiam illud dicit, qui motus h̄ oritur ab actu presenti cuiusmodi h̄c vo-
luntatem contrariam. Et retorquendo argum̄, tunc e. n̄q̄ aḡ habuit ab
initio applicacionem ad utrumq̄ dicendum, & dicit illud h̄ solum aq̄ actu presenti
ad etiam aq̄ applicacione p̄orita. pes ergo debemus dicere, in illo casu h̄ reci-
tari illam p̄tionem aq̄ vlla actu, sed p̄ habitum veri actum presentem, quo p̄
verba immediate antea dicta, voluit h̄c dicere illa alia, q̄a temporaria facere
solent, & cognoscimus confuse illud idem motivum quasi nunc e. & p̄ illud
voluntate recitare eadem verba.

Maior est difficultas an hi aq̄ cognoscendi & operandi respectu
etiam ad voluntariam operacionem externam de veritate actus illius & voluntatis
ipsius; an vero sufficiens actus imaginativus & appetitus sensitivus, dicitur pot-
est in inchoatione requiratur intentione voluntatis, hanc tñ manere
virtualiter dum potest potius imaginativa & appetitiva applicata a vo-
luntate presenti prout videtur dirigendo potius externam ad faciendum
totum illud opus, cuius species connexas h̄ imaginativa. nam videmus
p̄tateum recitare oratione suo multa verba unum potius aq̄ species quas
h̄ connexas eorum verborum & poterit etiam voluntas applicare
imaginativam ad cogitandum de illis verbis quae s̄ in memoria, & appe-
titum ad imperandum potius externam seu linguae eorum verborum p̄tatem
suo ordine, nam totum hoc h̄ videtur excedere facultatem imaginativam
& appetitum, ut apparet in p̄tateo, nec etiam videtur excedere dominium
voluntatis supra illas potius q̄ eas applicat ad totum hoc faciendum.
quare huius partem videtur adhaerere P. Konigsh loco cit: cum eam intea-
tionem virtutem declarat per virtutem impressam in imaginativa ad
dirigendam potius externam.

Multi tñ dubium est qd huiusmodi operacione manuum executioni

per eandem directionem e imperium actuale imaginativa e appetitus
males. nam imprimis dubium e an possit in homine fieri motus progressus
vel alias similes operationes ex solo imperio appetitus abs imperio voluntatis
consentientis saltem secundum portionem inferiorum, qd quom negat
S. Thom. j parte q. 8 j. art. 3 eo qd in abs potentis motus ordinatis secun-
dum motus n mouet nisi virtute, nisi mouentis. Deniq deinde abt^{us} it
operatio externa ad quas continuandas n videtur sufficere directio actua-
lis solum imaginativa, prout supra dicebamus de can^{tu} qui fit ex arte, quae
quidem videtur e habitus intellectus, cum requirat roborem caracterum
musicorum e sonum significatum per illos. sic etiam dicebamus de actione
legendi, ad quam n videtur sufficere imaginativa debet ergo quomare le-
gibus tota Musica concurrere habitus intellectualis e ars legendi quibus actibus
quibus dirigat linguam ad profertionem vel talia verba, de abs vero actio-
ne solum solum habitus, de quibus illi futiores loquuntur, quos n se can-
tare aut legere sic recitare, memoriter, effundere a quam e qd dicitur p^o r^o
virtus, qd licet appetitus abs voluntate possit imperare aliquem motum
localem p^ote externa, id tñ n it facere nisi illud proponatur sibi ut
bonum sibi proportionatum. ni potens fortasse imperare manus fugam
ab igne, qd dolorem vitandum. sic p^ote imperat sibi recitationem seu
prolationem vocum experientia sibi datur cibum quando profert illas voces.
et vero voluntas applicans appetitum ad imperanda talia verba solum
n it proponere finem solum quem ipsa voluntas intendit, nec applicare
imaginativam ut proponat in actione solum bonum, quia mouet
appetitum ad illud imperium, quam e. rationem boni apprehendit imagina-
tiva in prolatione verborum solum. n honestum cuius n e capax illa
potia males. n vitale cum n referat hoc ad finem solum. n delectabilem
cum nulla ipsi sit delectatio, nec si est proveniret hoc ex applicato volun-
tatis, quae n refert illa verba ad talem finem delectationis.

Deniq licet imaginativa ex cognoscere cum intellectu cog-
noscat aliqd obitu male correptionis illi obit qd intellectus cognoscit qd
imaginativa n it cognoscere, illud tñ obitu n videtur verum bonum solum
v. 4. nec videtur ab imaginativa representari nisi ex moram necessitatem
comitandi intellectum, nec hic abs illa operetur, v. 4. quando intellectus cessat
actus actu n apparet quorum imaginativa p^oteret cognoscendo illud obitu
male simile seu correspondens obitu spirituali vel superiori qd intellectus
obvetur. experientia tñ tam videtur probare, si qd recipiam p^obat,
nullum p^oteret actum in imaginativa e appetitu solum, quae
do operatio externa continuatur, quam n p^oteret actum intellectus e voluntatis,
nec e. magis experimur actum imaginativa aut appetitus, quam intellectus
e voluntatis, quando cum maxima distractione procedimus & si contra
experien-

experientiam confitemur dari tunc aliquem actum imaginativam
et appetitum quem per tenuitatem h' experimur, idem potius concedere de
actu intellectus & voluntatis.

Operum si aliquis contemnat continuari operam ex-
ternam cum solis actibus imaginativam & appetitum materialis, h' e' qd in hoc
immororatur, hoc e' sufficiens ad declarandum quomodo intentio e' vo-
luntas p'terita maneat virtualiter & influat in actionem presentem, non
vel parat in aliquo actu voluptatis p'teriti tenuissimo & confuso quo
voluntas recitatur vel operari, e' hic actus cum h' possit tendere ad illud ob-
iectum nisi sub ratione omni' necesse e' ut saltem in confuso velit hanc operam
presentem ut bonam e' utilem ad illum finem prius volutum, qd' nunc
etiam confusissime proponitur, sicut operans laborans qd' vinea per
totum diem qd' mercedem ad alendam familiam semper h' p' oculis
illum finem quem inchoat ubi p'cepit, quod qd' confusione n' e' tem-
perata actu n' convertat, semper t' vult illum laborem actualem qd'
utilitatem ad illum finem confuse proponitur, cum h' inueniat in eo ob-
iectum aliam rationem boni qd' se appetitibus. si vero dicitur qd' perseverare aliquem
actum voluntatis presentem quantum operis externa continuatur, sed
totum actu imaginativam & appetitum materialis, in his igitur actibus manet
virtualiter voluntas prior, tum qd' per illam applicatam fuerint potes-
tates ad respondendum et imperandum illud opus, tum etiam qd' h'et
appetitum materialis n' feratur in eundem oio finem e' in eadem rationem boni
quam intendit voluntas in actione p'terita, ferri t' debet in aliqd' bonum
sibi p'positum in illa operatioe correspondens aliquomodo illi, aliter boni-
tati superiori quam concepit intellectus, sive hoc bonum sit delectatio aliqua,
vel commodum qd' apprehenditur in p'ncipio vel qd' oriatur ex communi
cum pota superiori, vel quicquid aliud sit, id t' sufficit ut h'oc dicat
continuari actionem illam externam ex intentione e' voluntate
p'terita, quia idco dicitur virtualiter manere, qd' idco p'teris aliqua
virtus ab ea relicta, scilicet vel actus voluntatis confusus, vel certe actus
in appetitu imperans prosecutionem operatiois cum ordine e' respectu ad p'nci-
pem intentionem. habemus ergo iam quod ^{adit} actus in actu voluntatis
supra memoratam habituales, scilicet influxum in opus quem influxum
intentione mere habituales h' habet.

Fator ergo illam memoriam prioris finis e' e' actualem
intentionem manere adeo tenuem e' confusam ut h' p'cipua p'ri
cum magna reflexione, in quo sensu loquitur S. Tho. 3^a tra q. 85. cap.
138. r'at' 3^a, dum ait voluntatem p'teritam virtute manere in tota
secundo actus, e' quum laudabilem reddere etiam cum de proposito
voluntatis, qd' actus in operis executione operis h' cogitatur. qd' etiam docet

g. 2.

g. 2° de malo art. 5 argo j. & ⁱⁿ eis solatione, & alij Theologi, dum vi-
cant n^o de necessariam intentionem actualem illis finis ut actus
subsequens pertinet eis bonitatem & dicitur fieri p^o ipsum, loquuntur
de intentione explicita & perceptibili n^o de confusa, quae oio requiritur
n^o solum ut actus sit bona sed etiam ut fiat. Neut^o etiam cytharodes
eodem actu pulsant cytharam loquuntur cum amicis & attendit alia babe-
diarra, cum vocatur sibi nullo modo attendere ad cytharam, & t^o
certum e^o requiri aliquam actualem intentionem & attentionem,
voluntas e^o. quae actu imperat talem motum manuum dirigatur
ab oio ab intellectu per regulas artis, sine qua directione actuali
neut^o n^o poterit incipere ille sonitus nec poterit continuari.

Sateor item aliquos p^o e^o effectus prioris intentio-
nis qui ab ea denominatur boni vel mali ab ip^o velle memoria actuali
prioris finis etiam confusam, quando exercentur, eiusmodi e^o pollu-
tio in somnis habita e^o in vigilia praevisa e^o voluta, quae quando habet
nulla ad e^o memoria prioris voluntatis, & t^o denominatur mala. Item
mortificatio corporis voluntaria quam h^o voluntarie sustinet quando
humid^o dormit quae denominatur bona a priori voluntate a qua
vere procedit huiusmodi effectus, quare ip^o attinet ad hanc denomi-
nationem participandam sufficienter hoc processo mensura a priori inten-
tione etiam sine actuali relati^o in eum finem, si talis dependentia pot^o
in alijs actionibus reperiri, videmus t^o alios actiones quae humana s^o et hu-
mano modo exercentur n^o p^o dependere ab intentione praeterita, nisi debet
actualis relati^o interna saltem confusa in eum finem, ut in exemplo adducto
mercenarij laborantis in vinea adductus probatum e^o.

Ex hoc a. nascitur ratio dubium q^o sit e^o magis de ve-
an subiect^o hanc relati^o extrinseca per intentionem praecedentem sufficienter
solum ad hoc ut actus subsequens denominetur bona vel mala ex inten-
tione praecedenti, sed etiam ut addat bonitatem vel malitiam novam supra
bonitatem & malitiam praecedentem. E^o quidem in sermo sit de actionibus
quae n^o exercentur humano modo sed vel in somno, vel per procuratorem &c.
certum videtur illis n^o addere novam bonitatem aut malitiam, cum n^o ad-
it tum nova libertas. Difficilis e^o idem sit e^o de his quae exercentur
humano modo, qualis e^o recitatio officij divini, labor divinus, mercenarij,
& alij huiusmodi, an dum continue exercentur illa actio cum relati^o ille vir-
tuali confusa ad priorem finem augetur meritum vel demeritum in ope-
rante.

Re breviter affirmativae, dum modo dicitur dea conditiones, in-
de pot^o nova libertas, poterit e^o h^o e^o addit abstracte ad alia ut n^o relinq^o
relati^o sufficienter circa hanc actionem quantum requiruntur ut laborer
exercentur

exercetur liberate noua sine qua n̄ erit nouum meritum aut de me-
 ritum. Ita e.g. cognitio actualis finis presentis n̄ sit adeo confusa
 ut solum apprehendat illum sub rāte alieni boni, sed aliquomodo e. libgat
 sub rāte boni honesti, si e. volo nunc exercere hanc actionem q̄ vobis e. ad
 aliquem finem presententium, de quo nunc n̄ recedo ex istis, hoc n̄ est vel vobis.
 n̄ est, sed solum e. bonum e. finis a me agendatum, n̄ sit hanc cognitio
 dare bonitatem e. honestatē nouam hanc voluntati presentem, nam eam
 modo me habeo nunc in electione huius mōdi, ac si ille finis n̄ fuisset
 honestus sed delectabilis.

Pices & regulariter n̄ arguitur meritum quando confi-
 mantur huiusmodi actiones, n̄ e. adeo cognitio prioris finis nisi valde
 tenuis e. confusa, ac per consequens n̄ datur attentio ad eam honestatē
 e. laudabilitatem. negatur sequela, q̄ regulariter cognitio illa n̄ e. adeo
 confusa ut n̄ adis memoria aliqua n̄ solum bonitatis sed honestatis
 vel inhonestatis finis presentis, cuius instrumentum e. securitas vel remor-
 conscientia concomitantis exercitum illius actionis, qui e. in seruit
 per horam vel per diem pauperi agrotanti sit amica conscientiam quasi
 laudantem e. approbantem illam operatōem; e. contra qui progreditur ad
 adulterium, patrandum sit amica conscientiam reprehendentem e. repro-
 bantem illam operatōem; ex quo colligitur n̄ obic. toto cognitionem e. me-
 moriam honestatis vel inhonestatis finis presentis, licet adit confusa
 e. n̄ facile percipiat.

DISPUTATIO III.

De essentia malitiæ formalis.

Utrum consistat in aliquo positiuo, vel in priuatione.

Difficultas e. solum de peccato omissionis v. g. de odio vel voluntate
 fundendi an malitia huius voluntatis pro formalis sit aliquo positi-
 uum vel merè priuatiuum, nam de peccato e. omissionis, n̄ potest
 e. pura ommissio libera, n̄ e. dubium q̄ e. malitia complectetur vobis
 per praesentem sicut per carentiam actus debiti.

SECTIO I.

Referuntur varia sententia.

Que sit in hac questione opinio extrema, e. una media, oēs satis
 celebres. malitiam apud antiquos e. recentiores docet malitiam
 formalem